

55. srečanje mladih raziskovalcev Slovenije 2021

»Od slatinskega vrelca do pesniških bunkerjev«
Kolesarska pot po Lenartu in okolici

Raziskovalno področje: EKONOMIJA ALI TURIZEM

Raziskovalna naloga

Avtorica: Katarina Leš

Mentorica: Lidija Kodrin

Šola: II. gimnazija Maribor

Voličina, maj 2021

Kazalo vsebine

POVZETEK	4
ZAHVALA.....	5
1. UVOD	6
1.1 Raziskovalni vprašanji in cilj	6
1.2 Metodologija	6
2. Občina Lenart.....	7
2.1 Občina Lenart in njena zgodovina.....	7
2.2 Turizem v Lenartu	8
2.3 Ciljna skupina.....	9
3. RAZISKAVA IN REZULTATI.....	10
3.1 Poglobljeni intervju	10
3.2 Analiza poglobljenih intervjujev	11
Intervju z gospodom Markom Šebartom.....	11
Intervju z gospodom Albertom Kocbekom	14
Intervju z gospodom Robertom Šiškom	15
Intervju z gospodom Maksimiljanom Šumanom	16
Intervju z gospodom Stanislavom Vedernjakom	17
3.3 Temeljne ugotovitve raziskave.....	18
4. KOLESARSKA POT	19
Jezero Radehova.....	23
Radehova - Kapela sv. Marije Pomočnice	25
Jezero Pristava	26
Hotel Šiker B&B in gostilna Šiker	27
Slatinski vrelec v Lormanju	29
Pesniški bunkerji	31
Partizanska bolnišnica Cafa.....	36
Beli gaber	38
5. DRUŽBENA ODGOVORNOST	39
6. ZAKLJUČEK.....	40
7. PRILOGE	41
9.1 Opomniki za intervjuje.....	48
9.1.1 Opomnik za intervju: Marko Šebart – ovtar	48
9.1.2 Alberto Kocbek	48
9.1.3 Robert Šiško	48
9.1.4 Maksimiljan Šuman.....	48

9.1.5	Stanislav Vedernjak.....	49
10	VIRI IN LITERATURA	50
	Spletni viri in literatura.....	50
	Knjižni viri	50
	Viri slik.....	51

Kazalo slik

Slika 1: Srečanje ovtarjev leta 2019 (Osebni arhiv Marka Šebarta).....	12
Slika 2: Notranjost bolnišnice Cafa (lasten vir)	14
Slika 3: Zemljevid kolesarske poti z oštevilčenimi točkami (spletna stran BikeMap).....	19
Slika 4: Informacijska tabla "Agatina pot" (lasten vir)	20
Slika 5: Približana fotografija table (lasten vir)	21
Slika 6: QR koda (lasten vir).....	21
Slika 7: Primer izgleda aplikacije (lasten vir)	22
Slika 8: Jezero Radehova (VisitLenart).....	23
Slika 9: Gostilna Švarc, 2017 (gostilna Švarc).....	24
Slika 10: Kapela svete Marije Pomočnice, 2020 (turistično društvo Radehova)	25
Slika 11: Jezero Pristava, 2020 (VisitLenart).....	26
Slika 12: Gostilna Šiker (VisitMaribor)	27
Slika 13: Hotel Šiker (Booking.com)	28
Slika 14: Slatinski vrelec v Lormanju – rumena pika (Atlas okolja Republike Slovenije).....	29
Slika 15: Okolica izvira v Lormanju (osebni arhiv Mojce Senekovič)	29
Slika 16: Primer izvira v Ihovi (lasten vir).....	30
Slika 17: Lokacija bunkerjev v Gočovi – modre oznake (Google zemljevidi)	31
Slika 18: Lokacija bunkerja v Lormanju - rumena oznaka (Google zemljevidi)	32
Slika 19: Manjši bunker v Gočovi (lasten vir)	32
Slika 20: Večji bunker v Gočovi (lasten vir).....	33
Slika 21: Notranjost tretjega bunkerja (lasten vir)	33
Slika 22: Vhod v tretji bunker (lasten vir).....	34
Slika 23: Zemljevid kolesarske poti brez bunkerjev v Gočovi (spletna stran BikeMap)	35
Slika 24: Manjši bunker v Lormanju (lasten vir)	35
Slika 25: Vhod v bolnišnico Cafa (lasten vir)	36
Slika 26: Notranjost bolnišnice (lasten vir).....	37
Slika 27: Beli gaber v Lenartu (lasten vir)	38

POVZETEK

Namen raziskovalne naloge je bil oblikovati kolesarsko pot, ki bi povezala manj znane naravne in kulturne znamenitosti Lenarta ter okolice. Z njo sem želela javnost opozoriti na te znamenitosti, saj imajo neizkoriščen potencial in bi bile privlačne točke za turiste. Kolesarska pot bi omogočila lažji dostop in večjo ozaveščenost javnosti o teh točkah, kar bi povečalo turistično zanimanje za njih. To povečano zanimanje bi bilo dobro gonilo za njihov nadaljnji razvoj in Lenart bi postal turistično zanimivejši za večje število gostov. Veliko informacij sem pridobila s poglobljenimi intervjuji, ki sem jih opravila preko telefona ali računalnika z domačini ali strokovnjaki. Ostale informacije sem črpala iz raznih brošur in spletnih virov.

Kolesarska pot obsega jezeri Radehova in Pristava, slatinski vrelec v Lormanju, partizansko bolnišnico Cafa, pesniške bunkerje, beli gaber, gostilno Švarc in gostilno Šiker ter kapelo svete Marije Pomočnice. Informacije o poti bi bile dostopne na aplikaciji ali v brošuri.

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici, gospodu Šebartu in staršem.

Iskreno se zahvaljujem vsem intervjuvancem, ki so z svojim znanjem omogočili nastanek te naloge.

Zahvalila bi se tudi svojim prijateljem, ki so me podpirali med pisanjem naloge.

1. UVOD

»Občina Lenart po mnenju mnogih predstavlja osrednje in najbolj slovenskogoriško območje, ki je ohranilo podeželski značaj. Tukaj se mestni utrip združuje s pridihom podeželja. Privablja vse, ki ljubijo kulturno dediščino, naravne lepote, lepe razglede in raznovrstne športne dejavnosti.« (Občina Lenart, 2012) Prav zaradi teh kulturnih in naravnih znamenitostih, sem se odločila napisati to nalogo in načrtovati kolesarsko pot po manj znanih ali pozabljenih znamenitostih.

Kljub večjemu številu že obstoječih kolesarskih poti po Lenartu in okolici obstajajo točke, ki ostajajo izven njih, čeprav bi bile s kolesom lahko dostopne. Primer te točke je vrelec mineralne vode v Lormanju, ki je lahko dostopen, vendar le redko kdo ve o njegovem obstoju. Če je voda iz vrelca pitna, bi to predstavljalo še več možnosti za razvoj, saj bi privabil še dodatno skupino turistov, ki jih morda zanima le okus vode. Velik neizkoriščen potencial imata tudi jezera Pristava in Radehova, ki ležita v oskrbovani in umirjeni naravi ter nudita veliko aktivnosti (ribolov, sprehod, opazovanje ptic).

1.1 Raziskovalni vprašanji in cilj

Temeljni raziskovalni vprašanji, ki sem si ju postavila sta, katere znamenitosti Lenarta in okolice so manj znane ali pozabljene ter kako bi jih lahko ponovno oživel, da bi bile privlačne za turiste.

Cilj raziskovalne naloge je oblikovati kolesarsko pot po Lenartu in okolici, ki vključuje manj znane ali pozabljene kulturne in naravne znamenitosti. Menim, da imajo te točke velik potencial tako za domače kot za tuje turiste.

1.2 Metodologija

Podatke za raziskovalno nalogo sem pridobivala iz pisnih virov, torej raznih knjig, brošur in spletnih člankov ter diplomskega dela. Veliko informacij sem pridobila s pomočjo poglobljenih intervjujev domačinov ali strokovnjakov.

2. Občina Lenart

V tem delu bom na kratko opisala zgodovino občine Lenart, saj je poznavanje zgodovine pomembno za razumevanje pomembnosti nekaterih točk. Opisala bom turizem in vrste turizma v Lenartu. Opisala bom tudi ciljne skupine, za katere je ta kolesarska pot namenjena.

2.1 Občina Lenart in njena zgodovina

Občina Lenart meri približno 61,8 kvadratnih kilometrov in je razdeljena na krajevno skupnost Voličina ter krajevno skupnost Lenart. Po podatkih iz leta 2007 živi v občini 8.175 prebivalcev. (Občina Lenart v Slovenskih goricah, 2016)

Občina Lenart je nastala leta 1955, ko so se občine Benedikt, Cerkevjak, Jurovski Dol, Gradišče v Slovenskih goricah, Lenart v Slovenskih goricah, Voličina in Zgornja Ščavnica združile v »veliko« Občino Lenart, ki je merila 204 kvadratne kilometre. V takšni obliki je Občina obstajala do leta 1998, ko so nastale nove Občine Benedikt, Cerkevjak, Lenart in Sv. Ana ter se je Občina zmanjšala na 120,2 kvadratnih kilometrov. Ponovno se je zmanjšala leta 2006, ko sta nastali še Občini Sveta Trojica v Slovenskih goricah in Sveti Jurij v Slovenskih goricah. (Občina Lenart v Slovenskih goricah, 2016)

O razvoju Lenarta skozi stoletja piše Aleksandra Slana v Zborniku občine Lenart (1996), ki navede, da se pisno prej omenja naselje Radehova kot pa naselje Sveti Lenart. Naselje se je preselilo v sedanjo lego zaradi boljše oskrbe z vodo in ugodnejše lege, razvilo se je najverjetneje v 11. stoletju, po delnem prenehanju madžarskih napadov. V srednjem veku so njegov razvoj posebno pospeševali hrastovski zemljiški gospodje Herbersteini in dejavniki, kot lega na križišču cest, dobro gospodarsko zaledje in sedež župnije za prostorno območje. Herbersteini so svojo vladavino nadaljevali skozi 17. stoletje, v katerem je posestvo doseglo svojo največjo razsežnost. Leta 1802 sta posest kupila brata Pauer, Herbersteini so ponovno bili lastniki šele leta 1909 in so njegovi lastniki bili tudi med dvema vojnoma.

Med svetovnima vojnoma, torej med leti 1918 in 1941, je Sv. Lenart, kot tipični podeželski trg, bil središče območja Slovenskih gor, saj so tukaj bili nekateri obrtniki, trgovine in majhna usnjarna, medtem ko je v okolici prevladovalo kmetijstvo. Med leti 1941 in 1945 je spadal Lenart pod območje, ki so ga okupirali Nemci. V 70. letih se je začela počasna industrializacija, ki je povzročila hitro urbanizacijo in deagrarizacijo. Leta 1989 je bil Trg Lenart razglašen za mesto. (Zbornik občine Lenart, 1996)

2.2 Turizem v Lenartu

V občini Lenart so danes razviti trije različni tipi turizma: izletniški, športno-rekreativni in kmečki. Pod izletniški turizem spadajo Agatina kulturna pot, Franckova naravoslovna pot in razne izletniške točke kot so: trško jedro Lenarta, vaško jedro Voličine, cerkev svetega Lenarta, cerkev svetega Ruperta, grad Hrastovec, Maistrov stolp... (Ludvik, 2014)

Območje Lenarta je bolj zanimivo z vidika športno-rekreacijskih dejavnosti, saj ima veliko urejenih površin za športne dejavnosti: igrišče za tenis, igrišča za igre z žogo (mali nogomet, košarka in odbojka na mivki). Pokriti sta dvoranski igrišči v osnovnih šolah Lenart in Voličina. Umetni jezera Radehova in Pristava pa omogočata rekreativni ribolov. (ibidem)

Razvijajo se tudi omrežja kolesarskih poti, ki bi povezala Lenart z Mariborom, s Sveto Trojico, Sveto Ano in z Cerkvenjakom, obstaja tudi Agatina kolesarska povezava. Za domačine je pomemben športni dogodek vsakoletni tradicionalni prvomajski pohod iz Lenarta na Zavrh. Pot se začne na ploščadi, na Trgu osvoboditve v Lenartu, vodi mimo jezera Radehova, mimo Oljarne Fras v Voličino, nato čez Gradenšak do cilja, Zavrha. Pomembna pešpot je Franckova sprehajalna pot okoli Komarnika, kjer informativne table obiskovalce obveščajo o naravnem pomenu jezera. Skozi Lenart poteka prav tako etapa 5 Martinove poti, to je evropska kulturna pot svetega Martina, ki poteka od Madžarske do Francije. Prav tako pomembna je vinska turistična cesta Osrednje Slovenske gorice VTC 13, ki pelje do lokalnih vinotočev, kmetij in drugih raznih pridelovalcev. (ibidem)

Kmečki turizem ali turistične kmetije so sodobnejšega nastanka, svojim obiskovalcem nudijo preživete počitnice v umirjenem in kmečkem okolju, kjer je v ospredju narava. (ibidem)

2.3 Ciljna skupina

Pot je namenjena turistom, ki so raziskovalci in si želijo doživetja, saj vodi izven običajnih turističnih poti in je zaradi terena malo zahtevnejša za kolesarjenje, vendar lahko na njej uživajo tudi tisti, ki si želijo čas zase in oddih.

Prva skupina bo uživala v možnosti športnega ribolova na jezerih Radehova in Pristava, manjši vzponi ji ne bodo predstavljali ovire, bunkerji jim bodo predstavljali le še novo možnost za raziskovanje, morda v prihodnje celo prenočitev.

Druga skupina si bo medtem oddahnila v neokrnjeni naravi, morda bo na prav teh istih jezerih opazovala ptice ali se preprosto odpravila na sprehod okoli njih. Na voljo jim bo tudi velika ponudba dobre hrane, od tradicionalne v gostilni Šiker do ugodne in preproste v gostilni Švarc.

3. RAZISKAVA IN REZULTATI

Podatke za raziskovalno nalogo sem pridobivala iz pisnih virov, torej raznih knjig, brošur in spletnih člankov ter diplomskega dela. Veliko informacij sem pridobila s pomočjo poglobljenih intervjujev domačinov ali strokovnjakov.

3.1 Poglobljeni intervju

Poglobljeni intervjuji so neposreden in nestrukturiran način pridobivanja informacij.

Neposreden, saj se direktno pogovarjamo s intervjuvancem in nestrukturiran, saj vprašanja niso standardizirana. Pri tem tipu intervjuja izpraševalec poskrbi za prijetno vzdušje, lastno objektivnost in dovedljivost ter vzpodbuja in motivira sogovornika, to pomeni, da se ne zadovolji s kratkimi odgovori in skuša prodreti v globino teme pogovora. Izpraševalec naj postavlja vprašanja informativne narave in naj intervjuvanca spodbuja, da govori čim bolj prosto, brez kritiziranja, popravkov ali sugeriranja. Pomembno je potrpljenje, še posebej ob neprijetnih temah, in prilagoditev značilnostim vprašanega, kot so starost, spol, izobrazba in osebnostne lastnosti. Prav zaradi nestrukturirane narave poglobljenega intervjuja je za pogovor pomemben zadosten čas, ta se razlikuje od vsebine in števila vprašanja. Izvajalec intervjuja kot glavni pripomoček uporablja opomnik, v katerem so zapisana vprašanja, ki jih želi zastaviti ali oporne točke. Izvajalčeva naloga je vodenje pogovora od vprašanja do vprašanja. Zaradi daljšega potrebnega časa je priporočeno, da se intervju posname, saj tako zagotovimo, da se ohranijo vse informacije, ki smo jih med pogovorom slišali. Snemanje je le dovoljeno z intervjuvančevim soglasjem, ki ga moramo pridobiti, drugače je potrebno skrbno zapisovanje pogovora (Malhotra, Nunan in Birks, 2017).

Da bi pridobila potrebne informacije, sem v okviru raziskave izvedla pet poglobljenih intervjujev.

Prvi in najpomembnejši poglobljeni intervju sem v dveh delih, 21. 12. 2020 in 23. 1. 2021, opravila z gospodom Markom Šebartom, ki opravlja vlogo Ovtarja v Slovenskih goricah, kar pomeni, da je prisoten na raznih prireditvah in seznanjen s turistično ponudbo Lenarta. Za razgovor, ki je skupno trajal eno uro, sem si pripravila opomnik s vprašanji (priloga 1).

Drugi intervju je 7.1. 2021 potekal z gospodom Albertom Kocbekom, ki skrbi za bolnišnico Cafa. Pogovor je trajal le 5 minut, saj sem večino informacij dobila na samem obisku, kljub temu sem si pripravila opomnik s vprašanji (priloga 2).

Tretji intervju je potekal 10. 2. 2021 z gospodom Maksom Šumanom, ki je tajnik turističnega društva Radehova. Kot tajnik in član društva pozna dogajanje na jezeru Radehova in kapeli Sv. Marije Pomočnice. Razgovor je trajal 33 minut, zanj sem pripravila opomnik (priloga 3).

Četrti intervju sem 13. 2. 2021 opravila z gospodom Robertom Šiškom, ki je član DOPPS-a. Veliko svojega časa preživi z opazovanjem ptic ob jezerih Radehova in Pristava. Menim, da lenarških jezer skoraj nihče ne pozna bolje. Pogovor je trajal 30 minut in opirala sem se na opomnik (priloga 4).

Peti intervju sem 14. 2. 2021 opravila z gospodom Stanislavom Vedernjakom, ki je del ribiške družine Pesnica, zato pozna ribje bogastvo jezer Radehova in Pristava ter morebitne omejitve glede ribolova. Intervju je trajal 25 minut, zanj sem pripravila opomnik (priloga 5).

Informacije o slatinskih vrelih sem črpala iz diplomske naloge gospe Mojce Senekovič »Mineralne vode na območju Lenarta v Slovenski gorici«.

Intervjuje sem opravila preko telefonskega klica ali preko videoklica z Google Meet. Vse intervjuje sem med klicem posnela in si zapisala bistvene podatke.

3.2 Analiza poglobljenih intervjujev

V naslednjem delu bom zapisala vse, kar sem izvedla med poglobljenimi intervjuji, torej nove informacije, ki sem jih pridobila. Intervjuji so bili zanimivi in izvedela sem veliko koristnih podatkov, večino katerih sem lahko uporabila v raziskovalni nalogi.

Intervju z gospodom Markom Šebartom

Že v začetku, ko sem iskala temo naloge sem se obrnila na gospoda Marka Šebarta, ki opravlja vlogo Ovtarja v Slovenskih goricih. Ovtar je zgodovinsko varoval pridelek in vinograde na območju Slovenskih goric. Službo je začel 15. avgusta in jo opravlja tri mesece, torej do trgatve. Danes uradno nosi naziv Ovtar, varuh Slovenskih goric in sodeluje na raznih javnih prireditvah ter podeljuje Ovtarjevo priznanje za dosežke na naravovarstvenem področju.

Kot Ovtar je torej dobro seznanjen z vsem kar Lenart in Slovenske gorice kot celota ponujajo turistom, zato sem lahko izvedela veliko in dobila stike tistih, ki so na svojem področju strokovnjaki in dobro seznanjeni z njim.

Slika 1: Srečanje ovtarjev leta 2019 (Osebni arhiv Marka Šebarta)

Najprej sva se pogovarjala o lormanjski slatini. O njej sem izvedela, da je o tej temi pisala Mojca Senekovič v svoji diplomski nalogi »Mineralne vode na območju Lenarta v Slovenskih goricah«, do naloge sem dobila dostop z njegovo pomočjo, saj sem dobila kontakt Mojce Senekovič, ki mi svoje diplomsko delo tudi poslala, da sem ga lahko uporabila v nalogi. Diplomsko delo je bilo v veliko pomoč, saj ni veliko novejših ali znanstvenih, preverjenih zapisov o slatinskih vrelih v Slovenskih goricah. S pomočjo naloge sem lahko vključila vrelce v Lormanju in se informirala o kvaliteti vode, ki je sama ne bi mogla raziskati.

Gospod Šebart je tudi sam nekaj vedel o sami lokaciji vrelca, torej sem ga lahko sama našla še pred kontaktiranjem Mojce Senekovič. Šebart je namreč povedal, da stoji na mestu kjer je tekla slatina porušena hiška in Aublovo korito, ki je bilo prvotno pripeljano za izdelavo sveč, nato je šele bilo uporabljeno za napajanje živine.

Druga tema je bila Rupnikova linija, ki poteka po meji po celi Sloveniji, tudi v okolici Lenarta, v Lormanju in v okolici Svete Trojice, v Gočovi, kjer so vidni vsaj trije bunkerji, od tega eden

precej veliki. Šebart me je napotil, da naj poiščem izvod časopisa Večer, natančnejše prilogo Štajerc, v kateri so pisali o bunkerju in njegovi obnovitvi. Prav tako me je informiral, da je en bunker viden na poti v Lormanju, ne daleč od Muršecovega križa.

Nato sva se dotaknila kolesarskih poti in električnih koles. Za električna kolesa me je napotil na Razvojno agencijo Slovenskih goric, ki je pred kratkim izvedla partnerski projekt z bližnjimi občinami in domačijo Firbas, ki ima sedaj devet električnih koles. Glede kolesarskih poti pa naj bi kontaktirala direktorja lenarške občinske uprave Martina Breznika, ki bi imel informacije o kolesarskih poteh in nakupu prej omenjenih električnih koles.

Naslednja tema so bili naravni spomeniki, kot beli gaber v Lenartu ali vrba izjemnih dimenzij v Zamarkovi, o katerih sem izvedela, da naj kontaktiram gospoda Roberta Šiška in Darka Lorenčiča, ki sta strokovnjaka za naravne lastnosti na lenarškem območju. Glede jezer sem izvedela, da so akumulacijska in da preprečujejo poplave. Dotaknila sva se tudi cerkve v Radehovi, ki stoji poleg jezera Radehova, kjer je razvit ribiški turizem. Opozoril me je tudi na Kmečki muzej, ki stoji nasproti gostilne Šiker, ki je v neposredni bližini jezera Pristava oziroma »Šikerjevega jezera«. Gostilna Šiker ima v lasti tudi motel Šiker, ki omogoča prenočišče turistom.

Pogovarjala sva se tudi o partizanski bolnišnici Cafī, ki je sedaj na domačiji Kocbek, katere lastnik je Alberto Kocbek, čigar kontakt sem dobila. Šebart mi je še povedal, da je v preteklosti bila v lasti družine Smrdel, da na našem območju ni bilo oboroženih spopadov in da je hiša, ki sedaj stoji, le rekonstrukcija, saj originala več ni. Opozoril me je tudi, naj vprašam kako so prišli do imena Cafa, saj je znano, da so vse partizanske bolnice nosile ženska imena.

Omenil je tudi Poleno, kjer se bo v prihodnje delal kamp, torej parkirišče za kamperje in »glamping« hiške, ki sicer pomenijo velik nov turistični potencial, a me za to nalogo ne zanimajo.

Na koncu mi je še predlagal, da za več informacij preberem Lenarški zbornik, Krajevni leksikon Slovenija ali kontaktiram njega ali Marijo Šauperl, ki se tudi dobro spozna na turistično ponudbo v Lenartu in okolici.

Intervju z gospodom Albertom Kocbekom

Kontakt gospoda Kocbeka sem prav tako dobila od gospoda Šebarta. Intervju je sicer bil precej kratek, zato me je gospod povabil na obisk. Na obisku sem lahko sama videla sam bunker in rekonstrukcijo bolnišnice (slika 2), vse fotografirala in dobila nekaj dokumentov o bolnišnici. Dobila sem dokument »Partizanska bolnišnica »Cafa« pri Smerdeljevih v Zgornji Voličini« in brošuro »Bolnišnica Cafā« (priloge na straneh od 43 do 48) , v katerih sem našla vse potrebne informacije.

Slika 2: Notranjost bolnišnice Cafā (lasten vir)

Intervju z gospodom Robertom Šiškom

Robert Šiško je član DOPPS-a in veliko časa preživi v lenarški okolici, kar vključuje tudi jezera Radehova in Pristava. Obe jezera sta naravni vrednoti lokalne pomeni, kar pomeni, da sta pod lokalno zaščito. Sta umetni jezeri in predstavljata pomembno prezimovališče za mlakarice.

Jezero Radehova nima posebne zgodovine, nastalo je z zaježitvijo leta 1965. Na jezeru so pogosto sive čaplje, galebi, sive vrane in rumena pastirica. Nasprotno ima jezero Pristava precej zgodovine, saj je že v lasti Herbersteinov bila uporabljena kot ribogojnica. Jezero je nastalo z zaježitvijo reke Pesnice.

Pristava je poleti, v času gnezdenja, precej opuščena, čez zimo pa tam prezimijo race mlakarice in kormorani. Nasprotna je Radehova, ki je boljši habitat za ptice, saj se na severovzhodni strani jezera nahajata trstičje in grmovje. Na Radehovi so tudi čopasti ponirek, labod grbec, čapljica, velika bela čaplja, vodomec in navadne čigre.

Med intervjujem je gospod Šiško še poudaril pomen ustreznega vedenja ob opazovanju ptic in nasploh o varovanju narave. Svetoval je, da kolesarska pot ne poteka okoli jezera, ampak vodi samo do stojal za kolesa, od koder bi vodila pešpot okoli samega jezera.

Intervju z gospodom Maksimiljanom Šumanom

Maksimiljan Šuman je tajnik turističnega društva Radehova, ki skrbi za ohranjanje in olepšanje Radehove. Društvo, ki je bilo ustanovljeno leta 2000, je zelo aktivno in ima preko sto članov, ki si skupaj prizadevajo za vzpostavitev takšnega okolja, v katerem bi se vsi, posebej pa še mladi zavedali vrednosti kulturne dediščine.

Društvo skozi leto organizira vrsto dogodkov, med glavnimi so izdelava presmeca v soboto pred Cvetno nedeljo, žegnanje v Radehovi, ki se odvija 15. avgusta in sodelovanje na lenarškem žegnanju, ki je 6. novembra ter na zahvalni nedelji.

Večina teh dogodkov se odvija v Marijini cerkvici, ki je v neposredni bližini jezera. Cerkev je vpisana v evidenco zaščitene kulturne dediščine. Cerkvica je na lepi lokaciji in je priljubljen kraj za mlade pare, saj nudi simpatično in privatno mesto za poroko. Cerkev je sprva bila Stiparjeva kapela. Kapelo je sekta bičarjev in skakačev zgradila leta 1599. Leto kasneje je kapelo razstrelila protireformacijska komisija, vendar so jo kasneje skakači ponovno postavili. Dolgo časa je kapela bila uporabljena kot nekakšno kmečko skladišče, saj je bila prenovljena šele pred 40 leti.

Jezero Radehova je akumulacijsko, zato zgodovinsko nima velikega pomena, vendar ima velik potencial za športni ribolov in sprehode ob jezeru. Jezero je v lasti ribiške družine Pesnica, ki zanj skrbi in je pred dvema letoma uspela urediti zasaditev dreves ob jugozahodnem robu jezera, kar omogoča prijetno pot okoli jezera. Jezero je bogato z ribami, prevladujejo krapi, somi in smuči. Za podrobnejše podatke o ribah v jezeru me je napotil k Stanislavu Vedernjaku, ki je član ribiške družine Pesnica.

Društvo si prizadeva za parcelacijo okolice jezera, saj predstavlja lastništvo okolice veliko oviro v gradnji sprehajalne poti, kar bi sprehajalcem omogočilo prost prehod okrog celotnega jezera. V prihodnje društvo načrtuje izgradnjo kmečkega muzeja, za katerega ima že idejno zasnovo. Muzej bi predstavljal turistično zelo zanimivo točko in veliko doprinesel kraju. Ureja se prav tako čistilna naprava, ki bi še izboljšala kvaliteto vode in dodatno očistila jezero.

Po intervjuju sem dobila tudi brošuro »Radehova« in »Predstavitev delovanja turističnega društva Radehova«.

Intervju z gospodom Stanislavom Vedernjakom

Stanislav Vedernjak je član ribiške družine Pesnica, ki skrbi za pesniški ribiški okoliš. V njem je okoli 35 vrst rib, 27 domorodnih in 8 tujerodnih. Z njim sem se pogovarjala o vrstah rib v jezerih Radehova in Pristava.

V obeh jezerih se pojavlja androga, beli amur, rdečeoka, rdečeperka, klen, krap, linj, navadni ostriž in ploščič. Pojavlja se tujerodna psevdorazbora in črni ter ameriški somič. Pojavlja se tudi koreselj, ki je ogrožen. V obeh jezerih je zelo veliko krapov in ploščičev.

V jezeru Pristava so prisotni sivi tolstolobik, smuč, som, ščuka in zelenika ter nekateri raki, kot sta koščak in jelševac. Med tujerodne vrste tukaj spada srebrni koreselj. V jezeru je ogromno zelenike in somov.

Ribiška družina si prizadeva za ohranitev ogroženih vrst, kot so linj in navadni koreselj, zato so celo leto zavarovane in jih ne smemo loviti. Nekatere ribe, na primer krap, nimajo varstvene dobe, saj jih je v jezerih ogromno in ne potrebujejo dodatnega varstva za preživetje. Najpogosteje se lovi krap, ploščič, somič, smuč, zelenike in som. Smuč in som spadajo med večje ribe teh dveh ribnikov, lansko leto je v Radehovi bil ujet eden izmed največjih somov, ki je tehtal kar 92 kilogramov in meril 2,42 metra.

3.3 Temeljne ugotovitve raziskave

Vse informacije in točke nisem mogla vključiti v nalogo in v kolesarsko pot, saj niso bile aktualne ali koristne za samo pot. Nisem vključila Polene, saj je veliko načrtov za prihodnji razvoj in je kot točka že dovolj znana. Vključeni prav tako niso nekateri drugi naravni spomeniki kot je vrba izjemnih dimenzij v Zamarkovi, saj je le težko dostopna.

Točke, ki sem jih vključila v pot so jezera Radehova in Pristava, zaradi njune lege v bližini restavracij in hotela. Jezera sta v mirni naravi in poleg ribolova nudita tudi druge aktivnosti, zato sta privlačni za veliko turistov. V bližini jezera Radehova se nahaja kapela in gostilna Švarc, kjer lahko turisti dobijo ugodno in dobro kosilo. Jezero Pristava leži v neposredni bližini hotela in restavracije Šiker, ki ima že dolgoletno tradicijo.

Vključena je partizanska bolnišnica Cafa, saj predstavlja pomemben, a hkrati pozabljen del naše zgodovine. Zgradba je lepo obnovljena in table nas informirajo o njeni zgodovini ter funkciji. Pesniški bunkerji so vključeni iz enakega razloga, saj so pozabljen del zgodovine, ki ima z nekaj obnovitve velik potencial, kot je možno prenočišče ali preprost muzej.

Slatinski vrelc v Lormanju je del poti, zaradi njegove lahke dostopnosti s kolesom. Voda v vrelcu bi bila tudi pitna, kar bi pritegnilo še več turistov. Voda pa ne bi služila samo turistom, temveč tudi domačinom.

Beli gaber v Lenartu je vključen kot možen postanek in počitek ali začetek poti, saj se nahaja le nekaj sto metrov izven jedra Lenarta.

4. KOLESARSKA POT

Kolesarska pot je dolga 30 kilometrov, vendar je precej uravnana in vključuje le nekaj manjših vzponov ter lahko se razdeli na dva manjša kroga. Prvi krog povezuje točke 4, 5 in 6, drugi pa 1, 2, 3 ter 4. Vključuje naslednje točke (številka je enaka na zemljevidu (slika 3)):

1. Beli gaber v Lenartu
2. Jezero Radehova s kapelo in gostilna Švarc
3. Pesniški bunkerji
4. Slatinski vrelec v Lormanju
5. Jezero Pristava in gostilna Šiker
6. Partizanska bolnišnica Čafa

Slika 3: Zemljevid kolesarske poti z oštevilčenimi točkami (spletna stran BikeMap)

Pot lahko začnemo kjerkoli na krogu, vendar sem si zamislila začetek poti v Lenartu, kjer bi po prejetju zloženke, začeli z belim gabrom, če začnemo drugod, lahko beli gaber služi kot postojanka. Če sledimo številkam je naslednja točka jezero Radehova in gostilna Švarc, kjer lahko dobimo kosilo. Tretja točka so pesniški bunkerji, katerim sledi vrelec slatine. Ponovna vrnitev v Lenart zaključi prvi krog. Vendar vrnitev ni potrebna, če želimo vso pot opraviti v enem dnevu, tako bi slatini sledilo jezero Pristava in gostilna Šiker. Zadnja točka celotne poti

je partizanska bolnišnica Cafra. Pot si lahko sami prilagodimo, torej z delitvijo na dva kroga ali z poljubnim začetkom, kasneje je še navedena različica, ki ne vsebuje pesniških bunkerjev, ampak le bunker v Lormanju.

Opisi točk bi bili na tablah ali dostopni na kakšni aplikaciji, da bi turiste informirali o sami točki. Predlagam, da bi izvedbo prevzela Razvojna agencija Slovenske gorice, ki bi uredila postavitev informacijskih tabel, kot so table za Agatino pot (slika 4 in 5), zloženek in vzdrževanje aplikacije, tako bi o kolesarski poti lahko izvedeli turisti vseh starostnih skupin.

Slika 4: Informacijska tabla "Agatina pot" (lasten vir)

[illegible]

Na tablah bi se nahajale QR-kode (slika 6), ki bi vodile do aplikacije, kjer bi informacije o poti bile dostopne v slovenščini, angleščini in nemščini.

QR kode so preprost način dostopa do aplikacije. Aplikacija bi poleg opisov točk v slovenščini nudila tudi opise v angleščini in nemščini, da bi bila dostopna čim večjemu številu turistov. Jezike bi preprosto spremenili s dotikom prave zastave v desnem kotu (slika 7).

Slika 7: Primer izgleda aplikacije (lasten vir)

V nadaljevanju bom vsako točko opisala z opisom, ki bi bil dostopen na aplikaciji ali tabli.

Jezero Radehova

Slika 8: Jezero Radehova (VisitLenart)

Jezero Radehova je akumulacijsko jezero, ki je leta 1965 nastalo z zaježitvijo potoka Globovnica. Dolgo je 750 metrov, široko 400 metrov in njegova površina znaša 24 hektarjev. (Občina Lenart, 2020) Jezero je priljubljena točka za ribiče, saj je v njem možno ujeti veliko različnih vrst rib, med njimi so somi, ščuki, krap, navadni ostriž, ploščič, zelenika in drugi. Ulovljene so bile ribe že zelo velikih dimenzij, med največjimi je bil lanski ulov kapitalnega soma, ki je bil težak 92 kilogramov in v dolžino meril 2,42 metra.

Jezero je zanimivo tudi za ljubitelje ptic, saj čez zimo tam prezimijo race mlakarice in kormorani. Na severovzhodni strani, kjer se nahaja trstičje in grmovje, je dober habitat za ptice. Tukaj so prisotni čopasti ponirek, labod grbavec, čapljica, velika bela čaplja, vodomec in navadne čigre. Na zahodni strani gnezdi kolonija sivih čapelj.

Je priljubljena destinacija za družine, saj omogoča lep sprehod ali začetek učenja ribolova. V bližini se nahaja gostilna Švarc (slika 9), ki nudi malice in kosila za lačne obiskovalce. Gostilna obratuje že 26 let in nudi dobre, preproste jedi. Med domačini je priljubljena za svoje pice. Gosti pa se pogosto tudi ustavijo na ugodni in okusni malici. (Gostilna Švarc, 2018)

Slika 9: Gostilna Švarc, 2017 (gostilna Švarc)

Radehova - Kapela sv. Marije Pomočnice

Tik ob jezeru stoji cerkvica, to je kapela svete Marije Pomočnice, ki jo je prvotno zgradila sekta skakačev in bičarjev leta 1599. Kapela se je sprva imenovala Stiparjeva kapela. Leta 1600 je bila uničena, zaradi razstrelitve, ki jo je vodila protireformacijska komisija. Kasneje je bila znova zgrajena, vendar je bila dolgo opuščena in celo uporabljena kot skladišče. Današnji izgled je pridobila šele pred 40 leti, ko so jo prenovili in začeli uporabljati kot cerkev.

Cerkev danes uporabljajo za posebne maše, kot so nove maše ali poroke. Kot kraj za poroko je zelo priljubljena med mladimi, saj nudi možnost male in intimne poroke, zunaj pa narava in jezero omogočata zelo lepe in unikatne fotografije. Čez leto turistično društvo Radehova v cerkvi priredi vrsto dogodkov, med najpomembnejšimi so izdelava presmeca pred Cvetno nedeljo in žegnanje v Radehovi, ki je 6. novembra.

Slika 10: Kapela svete Marije Pomočnice, 2020 (turistično društvo Radehova)

Jezero Pristava

Slika 11: Jezero Pristava, 2020 (VisitLenart)

Jezero Pristava se nahaja v naselju Močna, v bližini znane gostilne Šiker, po kateri ima svoje drugo ime Šikerjev ribnik. Kot ribnik oziroma ribogojnico so ga pred stoletji uporabljali že grofje Herbersteini. Še danes ima jezero velik ribiški pomen, v njem so ulovili enega največjih somov v Sloveniji. Med vrstami rib se najdejo sivi tolstobik, smuč, som, ploščič, bolen in linj. Pomembno je tudi za prezimovanje ptic selivk, čez leto je precej opuščeno. Tukaj prezimijo sive gosi, ki so v Sloveniji precej redke. (Občina Lenart, 2020)

Jezero ima manjšo leseno površino, ki omogoča pogled na jezero in okolico ter je odlična lokacija za fotografiranje. Okoli jezera je speljana pešpot, ki je privlačna za družine ali pare, ki si želijo umirjenega sprehoda po naravi.

Hotel Šiker B&B in gostilna Šiker

Gostilna Šiker ima dolgoletno tradicijo, ki se je začela leta 1870 z Mihaelom in Ano Schiker, ki sta postavila furmansko gostilno. Četrta generacija je postavila temelj gostilne, kot je danes. To sta bila Jože in Silva Šiker. Njegova strast je bilo vino, čigar rumeni muškat je še danes najboljša kombinacija z najbolj znano hišno sladico, šarloto. Peta generacija je prenovila velik del notranjosti in uredila vinsko klet. Vzpostavil se je tudi Kmečki muzej, ki stoji čez cesto, nasproti od gostilne. Danes gostilno vodi že šesta generacija Šikerjev, to je Nataša. Trudijo se ohraniti tradicijo in jo vpeljati v sodobni čas. (Gostilna Šiker, 2020)

Slika 12: Gostilna Šiker (VisitMaribor)

Gostilna danes ponuja tradicionalne kmečke jedi in moderne gurmanske menije. V vinski kleti se prirejajo kulturne prireditve, od koncertov do literarnih večerov, kjer lahko prisluhnete glasbi ali poeziji in spijete kozarec dobrega vina. V Kmečkem muzeju si lahko ogledate več kot petsto eksponatov iz sadjarstva, vinogradništva, poljedelstva, bivanjske kulture in še več. Muzej prikazuje kmečko življenje v preteklosti v Slovenskih goricah. (ibidem)

Najnovejša širitev je hotel Šiker, ki se nahaja ob jezeru, le nekaj sto metrov peš od gostilne. Hotel se je odprl leta 2011 in je namenjen turistom, ki bi radi spoznali osrčje Slovenskih goric in preživeli nekaj časa v miru in naravi. (ibidem)

Slika 13: Hotel Šiker (Booking.com)

Slatinski vrelec v Lormanju

Slika 14: Slatinski vrelec v Lormanju – rumena pika (Atlas okolja Republike Slovenije)

Na cesti iz Lormanja proti Lenartu je sredi polja izvir slatine. O bogastvu mineralnih vod na območju Slovenskih goric obstajajo zapisi že iz 16. stoletja. Starejši zapisi omenjajo predvsem njihovo medicinsko vrednost. (Razvojna agencija Slovenske gorice, 2020)

Slika 15: Okolica izvira v Lormanju (osebni arhiv Mojce Senekovič)

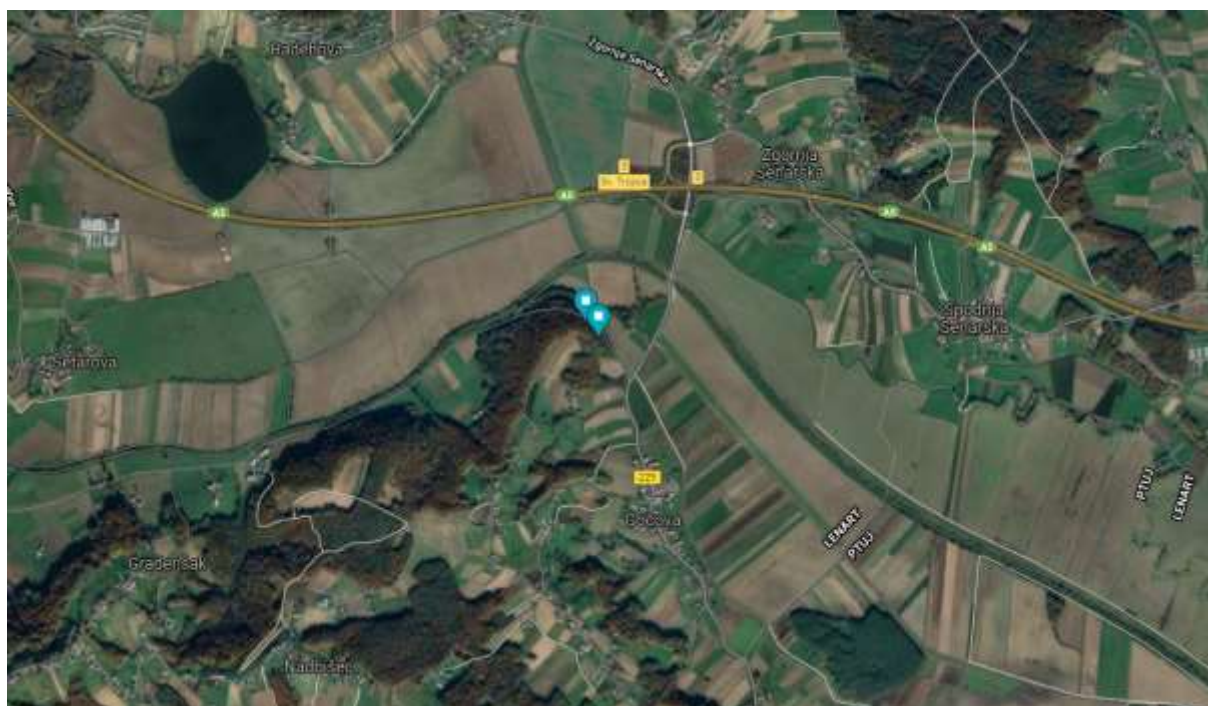
Voda iz novejšega izvira je čista, bistra in okusna, vendar je domačini dandanes uporabljajo veliko manj kot v preteklosti. Malo stran so ostanki starega korita in izvira iz leta 1972. Mineralna voda ima veliko vsebnost hidrogenkarbonata, natrija in kalcija. Glede na pH spada med pitne vode, čeprav med srednje kisle. (Senekovič, 2011)

Če bi vrelec sanirali in obnovili bi zelo verjetno privabil kar veliko turistov, saj kljub prisotnosti mineralne vode, tukaj izviri niso znani. Vodo bi lahko izkoriščali domačini kot turisti, za katere bi to bila velika novost. Menim, da ni potrebno, da bi na novo postavljen izvir bil nekaj zelo zapletenega in dragega, predlagala bi podoben koncept kot je že v Ihovi (slika 12), kjer je postavljena preprosta ročna črpalka za vodo.

Slika 16: Primer izvira v Ihovi (lasten vir)

Pesniški bunkerji

Slika 17: Lokacija bunkerjev v Gočovi – modre oznake (Google zemljevidi)

Ob cesti iz Gočove v Voličino se ob gozdu začnejo pojavljati bunkerji, ki so ostanki Rupnikove linije. To je sistem utrdb, ki poteka od Črne na Koroškem vse do Maribora. Severovzhodni del linije poteka po Pesniški dolini. V svojo pot sem vključila dve lokaciji bunkerjev, prva je ob robu gozda v Gočovi, druga je v Lormanju. (Ploj, 2012)

Bunkerje so začeli graditi leta 1935 zaradi poslabšanja političnega položaja v Evropi, ki je spodbujalo italijanske želje po osvajanju ozemlja. Zbliževanje z nacistično Nemčijo je pripeljalo k sklenitvi trojnega pakta in posledično prisilo Kraljevino Jugoslavijo v načrtovanje teh utrdb. Prvi dve leti je potekala izgradnja cest in vodnjakov, nato šele dejanskih bunkerjev. Leta 1937 je vodstvo prevzel divizijski general Leon Rupnik, čigar ime nosi linija. Po Sloveniji je bilo zgrajenih okoli 4.000 bunkerjev, v širši okolici Maribor jih je saj 200. Med samo vojno so bili bunkerji le malo uporabljeni, saj so spopadi potekali drugod in so zato v večini propadli. (ŠTR, 2020)

Slika 20: Večji bunker v Gočovi (lasten vir)

Slika 21: Notranjost tretjega bunkerja (lasten vir)

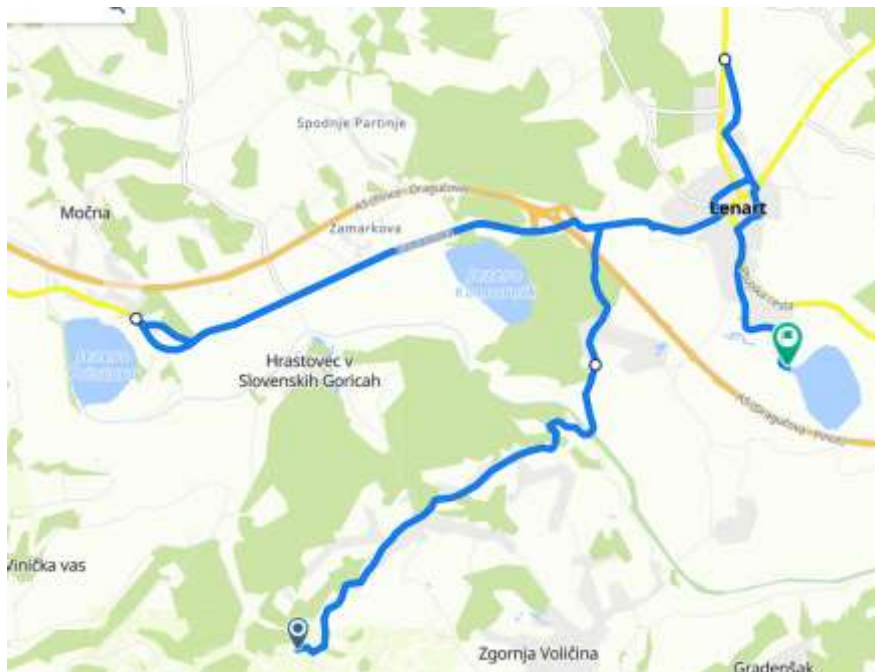

Slika 22: Vhod v tretji bunker (lasten vir)

Bunkerji so vidni že s ceste, vendar če jih želimo videti поблиže, moramo oditi peš le nekaj metrov v gozd. V prva dva bunkerja (sliki 19 in 20) je vstop skoraj nemogoč, saj bi potrebovali lestev. V notranjost tretjega (slika 21) je mogoče vstopiti, saj so stopnice še dobro ohranjene (slika 22).

Če se bi tukaj bunkerji obnovili in postavile table, ki bi turiste informirale o njihovi zgodovini, bi bili zelo zanimiva destinacija za ljubitelje zgodovine. Menim, da bi se lahko organiziralo tudi kakšno prenočišče, ki bi gostu omogočilo izkusiti, kako bi lahko v preteklosti v utrdbi preživeli noč. Kar bi omogočilo zanimivo prenočišče ali le zavetje pred dežjem kolesarjem te kolesarske poti. Možnost, da sredi poti preživimo noč, omogoča tudi, da je sama pot veliko manj zahtevna, saj jo lahko opravimo v dveh delih, torej en del na en dan.

Lokacija bunkerja v Lormanju pa kolesarju omogoči za 14 kilometrov krajšo pot, če ga zgodovina ne zanima, saj lahko manjši bunker vidi že sredi poti do slatinskega vrelca. To omogoča, da se kolesarska pot prilagodi želji posameznika ali njegovi fizični sposobnosti.

Slika 23: Zemljevid kolesarske poti brez bunkerjev v Gočovi (spletna stran BikeMap)

Slika 24: Manjši bunker v Lormanju (lasten vir)

Partizanska bolnišnica Cafa

»Jeseni, leta 1944 se je vrnil iz nemške vojske Smerdeljev sin Andrej in se pridružil partizanom. Ugodna lega njegove domačije je očeta Smerdelj Franca pripravila do tega, da je začel v gospodarskem poslopiju kopati bunker, kot skrivališče za partizane, ki so se vedno pogosteje oglašali.« (Krajevno združenje ZB NOV Voličina)

Bunker so začeli kopati jeseni leta 1944 na vzhodnem delu gospodarskega poslopja, pod listnjakom. Imel je dva vhoda, glavni je bil prekrit s kupom desk in zasilnega zunanjega, ki je bil zgrajen za primer, če bi Nemci odkrili bunker. Obnovljen vhod (slika 25) je prav tako skrit, če hodimo mimo po cesti se ga le s težavo opazi, če zanj ne vemo.

Slika 25: Vhod v bolnišnico Cafa (lasten vir)

Bunker ima obliko pravokotnika in je opremljen s pogradi, pogrnenimi s slamarico in čisto posteljino, ter mizo, kjer stoji petrolejka. Bolnišnica je začela delovati takoj po dokončani izgradnji bunkerja. Sprva je za ranjene skrbel samo oče Smrdel, kasneje se je pridružila še žena Ana in po ustanovitvi OF v Voličini, so tudi sosedje pomagali.

Nemci sicer slutili, da se pri Smrdeljevih nekaj dogaja, vendar niso bolnišnice nikoli našli, čeprav so nekajkrat hodili tik ob njem. V bunkerju je bilo večinoma več bolnikov in ranjencev,

težje ranjeni večinoma ni bilo, zato tudi niso potrebovali zdravnika. Zdravili so se z zdravili, ki jih je skrivoma Smrdelj dobival od neznane medicinske sestre v Mariboru. Imeli so tako veliko zalogo potrebščin, da je še ostalo po vojni.

Slika 26: Notranjost bolnišnice (lasten vir)

Pozneje so v bližini izkopali še zemljanko, ki je služila kot skrivališče terencem. »Ko so od daleč opazovali to nevidno zemljanko, je eden od terencev rekel, da izgleda prav tako kakor Caf iz Voličine, ki ima samo eno oko.« (Krajevno združenje ZB NOV Voličina) Tako je zemljanka dobila ime Caf, bolnišnica pa po njej Cafa.

Po osvoboditvi so kmetijo prodali Kmetijski zadrugi od nje sta jo dobila Rozina in Jožef Kocbek. Danes na kmetiji živi sin Feliks in vnuk Alberto z družino. Za dan borcev, 4. 7. 1981, je KZ ZB Voličina s pomočjo OO ZB Lenart bolnišnico preuredila in je sedaj na ogled vsem. (Kronika KZ ZB Voličina)

Beli gaber

Slika 27: Beli gaber v Lenartu (lasten vir)

V Lenartu na Cmureški cesti stoji beli gaber izjemnih dimenzij. Nudi odlično počivališče za kolesarje, saj ima veliko krošnjo, ki meče veliko senco in skrbi za poletno ohladitev. Prav tako je ob drevesu nekaj prostora za klopi, ki tako omogočijo počivanje.

5. DRUŽBENA ODGOVORNOST

Cilj moje naloge je bil ustvariti kolesarsko pot, ki bi povezala manj znane naravne in kulturne znamenitosti Lenarta in okolice. Menim, da so te znamenitosti deležne enake pozornosti kot tiste, ki so zelo poznane, saj nosijo velik zgodovinski pomen ali pa so točke z velikim turističnim potencialom, ki pa na žalost ni izkoriščen. Naloga je lahko v pomoč turistom, ki si želijo ogledati manj turistične točke, ki so zanimive in se razlikujejo od ostalih znamenitostih. Koristi tudi razvoju teh krajev, saj večje javno zavedanje o teh znamenitostih poveča njihov turistični pomen in tako privablja še več turistov, ki jih drugače ne bi. Raziskovalna naloga še posebej opozarja na odgovorno ravnanje z naravo, saj so vključena območja, ki imajo status lokalne zaščite in so habitat nekaterih ogroženih živali. Kolesarska pot prav tako spodbuja trajnosti turizem, saj kolesa okolja ne obremenjujejo dodatno in se na delih poti še posebej poudari možnost sprehoda, ki je za naravo najmanj škodljiv.

6. ZAKLJUČEK

Cilj moje raziskovalne naloge je bil oblikovati kolesarsko pot po Lenartu in okolici, ki bi povezala manj znane ali pozabljene kulturne in naravne znamenitosti. V svojo pot sem vključila jezeri Pristava in Radehova, beli gaber v Lenartu, partizansko bolnišnico Cafa, izvir mineralne vode v Lormanju in pesniške bunkerje. Večino informacij sem pridobila s pomočjo petih poglobljenih intervjujev s domačini. Informacije sem tudi črpala iz raznih brošur in diplomske naloge gospe Mojce Senekovič. Iskanje informacij je sprva bilo težko, saj ni veliko pisnih virov o točkah, ki sem jih želela opisati, drugih večjih težav pri delu nisem imela.

Menim, da je bil cilj in namen moje naloge dosežen, saj sem izoblikovala pot, predlagala njen potek, izgled aplikacije in informacijske table. Kolesarsko pot ne bi bilo težko vzpostaviti, saj poteka po že ustaljenih poteh. Menim, da bi pot zelo veliko prispevala k turizmu občine Lenart in predstavljala gonilo za dodaten razvoj omenjenih točk. Točke imajo velik neizkoriščen potencial, saj bi lahko privabile veliko turistov in tako prispevale k dodatnemu razvoju Lenarta in njegove okolice.

7. PRILOGE

Priloge na straneh 43 do 48 so fotokopije brošur, ki sem jih dobila ob obisku partizanske bolnišnice Cafa.

Sledijo jim opomniki za poglobljene intervjuje.

PARTIZANSKA BOLNIŠNICA
" CAFA "
PRI SMERDELJEVIH V ZGORNJI VOLIČINI

Jeseni, leta 1944 se je vrnil iz nemške vojske Smerdeljev sin Andrej in se pridružil partizanom. Ugodna lega njegove domačije je očeta Smerdelj Franca pripravil do tega, da je začel v gospodarskem posloplju kopati bunker kot skrivališče za partizane, ki so se vedno pogosteje oglašali. Bunker so začeli kopati v jeseni leta 1944. Največ je kopal stari Smerdelj, njegov sin Andrej in Persalov Rajko iz Pesnice. Mesto so izbrali na vzhodnem koncu gospodarskega posloplja, pod listjakom.

Imel je dva vhoda, glavnega, prikritega s kupom desk in zunanjega - zasilnega, ki je bil predviđen za zasilni izhod, če bi Nemci odkrili bunker. Vhod je bil tesno ob zidu, zametan z zemljo na kateri je rastle mala češnja. Bunker je imel obliko pravokotnika, opremljen s pogradi in majno mizo v sredini. Na mizi je bila petrolejka, na pogradih pa slamarice s čisto posteljnino. Že takoj, ko je bil bunker gotov, so ga začeli uporabljati kot bolnišnico.

Vse delo okrog bunkerja so opravili ponoči. Izkopani material je Smerdelj odvažal in ga pokrival z gnojem. Vsa skrb za bolnišnico je ležala na ramenih Smerdeljevih. Bolnike in ranjence je sprejemal le oče Smerdelj. Pogosto jih je celo sam nosil v bunker, jim prinašal hrano in jim stregel. Kuhala in prala je njegova žena Ana. Za prehrano je spočetka skrbel Smerdelj sam, ko pa so v Zg. Voličini osnovali odbor OF, so tudi sosedje pomagali s hrano. Zdravila je Smerdelj sam prinašal iz Maribora. Po skrivnih poteh jih jedobival od neke bolniške sestre iz Mariborske bolnišnice. Zdravil in obvez je nabral toliko, da jih je še ostalo po osvoboditvi. Bolnišnica je delala v strogi tajnosti. Mnogokrat jo je ponoči stražil sam Smerdelj, često pa tudi njegovi otroci. Podrobno je bil izdelan tudi načrt za primer, če bi sovražnik odkril bunker. Smerdelj bi odskočil v bližnji gozd, domači pa bi o skrivališču ne vedeli ničesar.

Nemci so sicer slutili, da pri Smerdeljevih ni vse v redu, iskali so celo bunker, vendar ga niso našli. Z mirnim vedenjem in hladnokrvnimi odgovori jih je Smerdelj vselej znal odpraviti in prepričati. Ob neki priliki, ko je bila velika hajka po Zg. Voličini, je Smerdelj zapustil dom in se potikal po okolici. S strahom jke opazoval svoj dom, vendar je ostal bunker neodkrit, čeravno so Nemci hodili tik ob njem.

V partizanski bolnišnici je bilo običajno več bolnikov in tudi ranjencev. Težkih ranjencev ni bilo, zato tudi ni bilo zdravnika. Z zdravili so se zdravili sami, le proti koncu je pomagala partizanska Liza, ki je dajala bolnikom tudi injekcije. Med ranjenci, ki so se zdravili v bolnišnici pri Smerdelju so bili tudi : Sekretar ljutomerskega okrožja Ivajnšič Slavko - BORIS, ki je bil ob neki priliki ranjen v gleženj noge in ga na tamkajšnjem terenu niso imeli kam namestiti. Po prejšnjem dogovoru ga je neki smet sredi dneva pripeljal na kmečkem vozu do Miršak Janeza v Sp. Voličino. V tej bolnišnici se je zdravil tudi partizan Kurbus Mirko - Mirota, kateri je bil ranjen v glavo.

Ker je bil Boris težko ranjen, so določili, da mus streže Štamper Francka Dragica, pozneje poročena Ivanjšič. Bolne in ranjene partizane so spravljali od Muršaka naprej v Pesjak k Kranjčevim, nato preko kmeta Bezjaka v Zg. Voličino in končno v zemljanko k Smerdeljevim v Zg. Voličino.

Oče Smerdelj je po osvoboditvi pripovedoval, da je tega Borisa prišla čez nekaj časa iskat neka partizanka. Prišla je sicer po kyriški poti iz Ljuto-merkega okrožja in so ji povedali, da je Boris nekje bolnišnici pri Smerdelju. Prišla je sama in oče Smerdelj ji ni hotel verjeti. Zanimal je vsako njeno trditev in jo odslavljal. Bila pa je vztrajna in prosila, naj jo pelje do ranjenca. Končno je oče Smerdelj klonil. Zvezal ji je oči in jo gnal v gozd. Ko sta tam nekaj časa taval, jo je povel do bunkerja - bolnišnice. Odkril je pokrov in jo potisnil v bunker. Oddahnil si je, ko je videl, da jo je ranjenec takoj spoznal.

Pozneje so v bližini Smerdeljevih in sicer v gozdu skopali še eno v hrib skrito zemljanko. Ta je včasih služila terencem, ki so se zadrževali na tem terenu. Vhod je viden še danes. Vhod iz deske je bil pokrit z zemljo na kateri je bila vsajena smrečica. Ko so terenci to zemljanko gradili, so jo pokrili z drčjem in pustili samo eno manjše okno. Ko so od daleč opazovali to nevidno zemljanko, je eden od terencev rekel, da izgleda prav tako kakor Caf iz Voličine, ki ima samo eno oko. Od tega časa naprej so to zemljanko imenovali "CAF". Ker je bila v neposredni bližini v Smerdeljevem bunkerju pod listjakom bolnišnica so prenesli to ime na ženski spol in to "Cafa". Tako je prišlo do tega, da se je partizanska bolnišnica pri Smerdelju v Zg. Voličini imenovala "Cafa".

V bližini Smerdeljeve domačije so padale letalske bombe, ki so hišo in gospodarsko poslopje močno poškodovale. Židovi so razpokali, velikega gospodarskega poslopja pa Smerdelj ni mogel obnoviti. Po osvoboditvi je Smerdelj kmetijo prodal Kmetijski zadrugi, ta pa je na podlagi arondacije posestev v Sežanih prodala Kocbek Jožetu in Rozini. Danes na tej kmetiji gospodarja sin Feliks z družino oz. vnuk Alberto. Kocbekova družina je nudila vso pomoč in dala na razpolago najprej obnovo pročelja zadnje strani gospodarskega poslopja na katerem je bila odkrita spominska plošča za krajevni praznik Voličina, dne 29. 7. 1978. Za dan borcev 4. 7. 1981, pa je KO ZB Voličina s pomočjo OO ZB Lenart, bolnišnico preuredila in je sedaj na razpolago za ogled vsem in pa mlajši generaciji, ki si lahko ogledajo in se prepričajo v kakšnih okoliščinah so se zdravili bolni in ranjeni partizani v Slovenskih goricah.

KRAJEVNO ZDRUŽENJE ZB NOV

VOLIČINA

PARTIZANSKA BOLNIŠNICA "CAFA"

Jeseni leta 1944 se je vrnil iz nemške vojske Smrdeljev sin Andrej in se pridružil partizanom. Ugodna lega njegove domačije je očeta Franca pripravila do tega, da je v gospodarskem poslopiju pričel kopati bunker kot skrivališče za partizane, ki so se vedno pogosteje oglašali. Bunker so začeli kopati v jeseni leta 1944. Največ je kopal oče Smrdel, njegov sin Andrej in Rajko iz Pesnice. Mesto so izbrali na vzhodnem koncu gospodarskega poslopja, pod listnikom.

Imel je dva vhoda: glavnega, prikrita s kupom desk, in zunanjega – zasilnega, ki je bil predviden za zasilni izhod, če bi Nemci odkrili bunker. Vhod je bil tesno ob zidu, zametan z zemljo, na kateri je rastle mala češnja. Bunker je imel obliko pravokotnika, opremljen s pogradi in majhno mizo v sredini. Na mizi je bila petrolejka, na pogradih pa slamnice s čisto posteljnino. Že takoj, ko je bil bunker gotov, so ga začeli uporabljati kot bolnišnico. Vse delo okrog bunkerja so opravili ponoči. Izkopani material je Smrdel odvažal in ga pokrival z gnojem. Bolnike in ranjence je sprejemal le oče Smrdel. Pogosto jih je celo sam nosil v bunker, jim prinašal hrano in jim stregel. Kuhala in prala je njegova žena Ana. Za prehrano je spočetka skrbel Smrdel sam, ko pa so v Zg. Voličini osnovali odbor OF, so tudi sosedje pomagali s hrano. Zdravila je Smrdel sam prinašal iz Maribora. Po skrivnih poteh jih je dobival od neke bolniške sestre iz Mariborske bolnišnice. Zdravil in obvez je zbral toliko, da jih je še ostalo po osvoboditvi. Bolnišnica je delala v strogi tajnosti. Mnogokrat jo je ponoči stražil sam Smrdel, često pa tudi njegovi otroci. Podrobno je bil izdelan tudi načrt za primer, če bi sovražnik odkril bunker. Smrdel bi odskočil v bližnji gozd, domači pa o skrivališču ne bi vedeli ničesar.

Nemci so sicer slutili, da pri Smrdeljevih ni vse v redu, iskali so celo bunker, vendar ga niso našli. Z mirnim vedenjem in hladnokrvnimi odgovori jih je Smrdel vselej znal odpraviti in prepričati. Ob neki priložnosti, ko je bila velika hajka po Zg. Voličini, je Smrdel zapustil dom in se potikal po okolici. S strahom je opazoval svoj dom, vendar je ostal bunker neodkrit, čeravno so Nemci hodili tik ob njem.

V partizanski bolnišnici je bilo običajno več bolnikov in tudi ranjencev. Težkih ranjencev ni bilo, zato tudi ni bilo zdravnika. Z zdravili so se zdravili sami, le proti koncu je pomagala partizanka Liza, ki je dajala bolnikom tudi injekcije. Med ranjenci, ki so se zdravili v bolnišnici pri Smrdelju so bili tudi: sekretar ljutomerskega okrožja Slavko Ivanjšič–Boris, ranjen v nogo; partizan Mirko Kurbus–Mirota, ki je bil ranjen v glavo.

Pozneje so v bližini Smrdeljevih v gozdu v hrib skopali še eno skrito zemljanko. Ta je včasih služila terencem, ki so se zadrževali na tem območju. Vhod je viden še danes. Vhod iz desk je bil pokrit z zemljo, na njej pa je bila posajena smrečica. Ko so terenci to zemljanko zgradili, so jo pokrili z dračjem in pustili samo eno manjše okno. Ko so od daleč opazovali to nevidno zemljanko, je eden od terencev rekel, da izgleda prav tako kakor Caf iz Voličine, ki ima samo eno oko. Od tega časa naprej so to zemljanko imenovali "CAF". Ker je bila v neposredni bližini Smrdeljevega bunkerja pod listnjakom bolnišnica so prenesli to ime na ženski spol in to v "Cafa". Tako je prišlo do tega, da se je partizanska bolnišnica pri Smrdelju v Zg. Voličini imenovala "Cafa".

Po osvoboditvi je Smrdel kmetijo prodal Kmetijski zdruzi, ta pa je na podlagi arondacije posestev v Selcih kmetijo prodala Rozini in Jožefu Kocbeku. Danes na tej kmetiji gospodarja sin Feliks z družino in materjo. Kocbekova družina je nudila vso pomoč in dala na razpolago najprej obnovo pročelja in zadnje strani gospodarskega poslopja, na katerem je bila odkrita spominska plošča ob krajevnem prazniku Voličine, dne 29. 7. 1978.

Za dan borcev 4. 7. 1981 pa je KZ ZB Voličina s pomočjo OO ZB Lenart bolnišnico preuredila in je sedaj na razpolago za ogled vsem in pa mlajši generaciji, ki si jo lahko ogledajo in se prepričajo, v kakšnih okoliščinah so se zadrževali bolni in ranjeni partizani v Slovenskih goricah.

Po kroniki KZ ZB Voličina smo povzeli zapis, ki zajema čas do prve obnove. Sedaj gospodarja že tudi Felikov sin Alberto in obe družini sta še vedno naklonjeni temu spominu. Tako so obnovljeno gospodarsko poslopje sami pripravili za obnovo bolnice.

PO KRONIKI KZ ZB Voličina povzela MARIJA ŠAUPERL

Znani člani ZB iz Slovenskih goric ob otvoritvi CAFE okoli leta 1978 (od leve proti desni): Stanko Kogler, Janez Muršak, Štefka Lorbek-Liza, Martin Voglar, Franc Ploj, v ozadju takratni lastnik Feliks Kocbek

SMRDELJEVI

Pri Smrdeljevih je bilo sedem otrok, dve hčerki in pet sinov. Sinovi so že umrli, zadnji je umrl pobudnik za CAFO, Andrej, star čez 90 let. Hčerki Anica in Marija (Micka), ki sta bili med najmlajšimi, sta še vedno vitalni. Živita kot vdovi v Mariboru oz. Framu. Dobro se spominjata nemirnega obdobja druge svetovne vojne ter razmer, ko je bilo tudi na kmetih storiti kaj za osvoboditev domovine. Družina je prišla okrog leta 1930 iz Primorskega. Oče je bil odločen mož z značilno primorsko uporniško trmo zoper vse potujčevalce. Za ekonomsko preživetje se je štiri leta kalil tudi v ameriških rudnikih.

Med okupacijo je bila Anica že zaposlena v trgovini pri Rupertu, Marija pa je obiskovala še osnovno šolo, skupaj z mlajšim bratom. Spominja se, da je takratni Rupert, sedaj Voličina, imel posebne značilnosti, ki so se kazale tudi v šoli. Ravnatelj šole, Rudolf Jaut, je bil tudi krajevni nemški vodja (Ortsgruppenführer), vendar je nosil pečat bivšega učitelja in celo kratkotrajnega ravnatelja na isti šoli v stari Jugoslaviji, zato ga je večina krajanov dobro poznala. Njegova podreditev nemškim oblastem je povzročila konflikt s prvo ženo Elo Kristl, ki je bila privrženka upora proti okupatorju, prav tako pa s številnimi bivšimi znanci. Jaut je bil ujetnik svoje povzpetniške odločitve. Pri Smrdeljevih, ki so jim Nemci že mobilizirali dva fanta v nemško vojsko, so se morali prilagajati razmeram, čeprav so bili odločeni za pomoč partizanom. To se je odrazilo tudi v odločitvi očeta in iz nemške vojske prebeglega Andreja, ki sta se dogovorila, da bosta partizanom v domačem hlevu uredila skrivališče, iz katerega je nastala CAFA. Vhodov in izhodov v ta skriti prostor je bilo več; glavni vhod je bil kot nekakšen tunel, zato se je Micka, ki je bila tedaj še deklara, najlažje premikala skozenj in je velikokrat prenašala hrano ter odnašala in prinašala pošto. Pri tem poslu sta se menjavala z bratom Jožetom.

Franc Smrdel

Marija se spominja tudi čestih hajk Nemcev po Zgornji Voličini. Krive so bile prijave s strani simpatizerjev Nemcev, čeprav jih v tem območju ni bilo ravno veliko, kakšen pa se je vendarle našel. Kot značilni primer iznajdljivosti, ki se je je posluževala med temi hajkami, se spominja, da so jo Nemci prestregli, ko je nesla partizanom hrano v neko drugo postojanko. Samozavestno je odgovorila, da jo nese delavcem na njihovo oddaljeno parcelo. Na vprašanje, kje ima brata, pa se je obzirno obregnila, češ sami ju poiščite. En Nemec jo je sunil, nato pa so odšli naprej. Podobno so se morali odzvati, ko so jih Nemci presenetili z nenadnim prihodom, partizani pa so bili na kosilu pri njih doma. Partizani so se pravočasno umaknili pri stranskih vratih, vendar so pustili nekaj orožja. Tega so domači v naglici skrili v zakriti prostor znotraj mize, potem so Nemci malo posedli in zahtevali postrežbo. Ker so bili domači dovolj samoobrambni, Nemci še niso ničesar posumili, domači pa so se začeli tresti šele po njihovem odhodu.

Marija Smrdel, poročena Petrovič, je tako kot njena starejša sestra Anica (poročena Vindiš) zelo odločna in kljub bolezni živahna gospa. Na vprašanje, od kod črpa moč, pove, da jim je ata Smrdel ob mamini podpori podaril svoje klene gene, zato se obeh s hvaležnostjo spominja.

Po pripovedovanju Marije (Micke) junija 2014 zapisal Edo Zorko

Vir: Skica bolnice Cafa iz leta 1951, Muzej NOB Maribor

OBNOVA BOLNICE Cafa V LETU 2014

V delo, ki je zajemalo na eni strani tehnična in operativna dela, na drugi pa informativno in dokumentarno, smo se vključili vsi, ki spoštujemo vrednote NOB, spomin na težke čase, ko je bilo na preizkušnji edino, kar človeka zares omogoča – svoboda. Vsek je postoril svoje.

Ob obnovi bunkerja smo postavili vanj informativni pano, izdelali informativno zloženko; v pripravi pa je še obširnejša brošura, saj se je nabralo ogromno gradiva in pričevanj, dopolnjevala pa se bo še tudi oprema bolnice in ureditev okolice. Točka bo primerna za ogled. Vsem prostovoljcem, še posebej pa navedenim posameznikom in organizacijam gre iskrena zahvala za pomoč.

DRUŽINA FELIKSA KOCBEKA iz Volične
 DRUŽINA ALBERTA KOCBEKA iz Volične
 USTANOVA FRANCA ROZMANA-STANETA iz Ljubljane
 OBČINA LENART Z ŽUPANOM JANEZOM KRAMBERGERJEM
 KNIŽNICA LENART
 ANICA IN ANDREJ KOČAR iz Mine na Dolenjskem
 ANICA IN FRANČEK ŠEŠERKO iz Volične

ŠTEFKA SLANIČ iz Dolihi Njiv
 ŽAGARSTVO IGORJA VOGRINA iz Dolihi Njiv
 F.A. MAIK iz Maribora
 OTMAR ZOREC iz Lenarta
 EŠHER-SANE HADŽELIMOVIČ iz Volične
 SLAVKO BEZJAK iz Volične
 JOSIP LUKAČ iz Lenarta

70 LET »CAFE«

Ob 70-letnici delovanja partizanske bolnišnice »Cafa« bomo odprli prenovljeno partizansko bolnišnico »Cafa« in izdali brošuro na to temo. Ob tej priložnosti se iskreno zavajujemo vsem, ki ste s svojim delom ali materialom pomagali pri obnovi partizanske bolnišnice »Cafa«, ki je bila pod »gumlo« pri Smrdeljevih-sedaj pri Kocbekovih.

Delovala je nedaleč od gradu Hrastovec, kjer se je nahajalo močno nemško vojaštvo na »Pesjaku in Preški gori« (po domače so rekli, da je tu malo osvojenega ozemlja). Nedaleč vstran je imel dr. Janko Pihler svoj štok (kot smo domačni pravili tej hiši), da v lahko oskrboval z zdravili in sanitarnim materialom za zdravljenje pacientov v bolnišnici »Cafa«. Bolnike so vozili z vozovi z živalsko vprego (med drugim jih je vozil tudi moj dedek Leopold Bezjak). Blizu bolnice, v gozdu se je nahajal še en bunker, ki je bil vkopan globoko v zemljo, za primer umika.

Bolnišnica »Cafa« je bila potrebna prenove in Kocbekovi so začeli prenavljati gospodarsko poslopje. Dogovorili smo se, da bodo Kocbekovi uredili objekt in prostor v grobem stanju, ostalo pa mi. Združenje borcev za vrednote NOB Lenart ob pomoči Občine Lenart in donatorjev. Ob tej priložnosti se moram zahvaliti Esherju Hadiselimoviču (Banetu), Edu Zorku in Mariji Šauperl za neizmiren trud ob vseh aktivnostih, tako pri tehničnih opravilih obnove, kakor tudi zbiranju in izdelavi gradiva za Bolnišnico »Cafa«.

Sedaj pa mi dovolite še nekaj besed o sami organizaciji Združenja borcev za vrednote NOB Lenart.

Društvo ZB za vrednote NOB je začelo delovati takoj po koncu druge svetovne vojne in le redki so še živeči člani, ki so doživljali 2. svetovno vojno. Sedaj šteje društvo 885 članov; pridružili smo tudi mlajši člani, ki negujemo vrednote NOB.

Po drugi svetovni vojni smo tudi po Slovenskih goricah postavili številne spomenike in spominska obeležja tam, kjer so se zgodili zločini ali so spomin na delovanje OF. Vsi ti dogodki in prostori so opomin na drugo svetovno vojno. Zveza borcev za vrednote NOB Lenart prireja druženja s člani in neguje spomin na NOB ter skrbi za spominska obeležja. Največji spomenik pa je na graškem pokopališču, kjer so številni Slovenjgoričani umrli v koncentracijskem taborišču ali pa so bili ustreljeni kot talci in bili pripeljani v krematorij, ki je stal tik ob pokopališču. V sredini oktobra se gremo vsako leto pokloniti spominu na tragične dogodke in položimo vence ter prižgemo sveče. Združenje se udeležuje tudi vseh žalnih slovesnosti bližnjih društev za vrednote NOB.

Življenje je eno samo. Zanj je bilo prelite mnogo krvi.

Želimo si, da tega ne bo nikoli več!

Smrt fašizmu,
svoboda narodu!

Alojz Bezjak

"Dobro je tisto, kar združuje. Zlo tisto, kar ločuje."

(Aldous Huxley)

Lani smo praznovali tri obletnice, povezane z zgodbo partizanske bolnice Franja pri Cerknem: 100 let rojstva dr. Viktorja Volčjaka, ki jo je ustanovil, 100 let rojstva dr. Franje Bojc Bidovec, ki jo je vodil in 70 let od začetka njenega delovanja.

V Sloveniji, zlasti na Primorskem, je bilo več partizanskih bolnic, poleg že omenjene Franje, ki so bile poimenovane z ženskimi imeni. Partizanska bolnica Pavla v Trnovskem gozdu, ki je nosila ime po dr. Pavlu Jerina Lah, ki jo je vodila, v samotni zidnici nad Erzejem v Vipavski dolini je delovala partizanska bolnišnica Vera, na desnem bregu Soče pa bolnišnica Lidija. Tudi v naših krajih je delovala bolnica, edina na tem območju, bolnica CAFA, katere 70. obletnico ustanovitve praznujemo letos.

Zgodovina niso le letnice, veliki politični in vojaški dogodki ali brezimni kronološki zapisi. Zgodovina so ljudje in njihove zgodbe, pogumna in odločna dejanja, pogosto običajnih, preprostih ljudi, katerih imena so včasih, žal, pozabljena, nepozabna pa ostanejo njihova dobra in pogumna dejanja.

Takšna je tudi zgodba partizanskih bolnic, predvsem pa ljudi, ki so tam delali. Kakšno je sporočilo teh zgodb in ljudi? Delati v dobro človeku, biti strpen do drugače mislečih, preseči sovraštvo, biti na strani življenja. Čeprav človek in družba v teku zgodovine večkrat skrene s prave poti na pot hudega, vojne in nepravdnosti, vendar vselej zmaga tisto, kar je v človeku dobro in pozitivno. Zato kot civilizacija tudi obstajamo, smo usmerjeni v prihodnost, rojevamo otroke, ki so dokaz življenja in upanja.

Dogodek, kot je obujanje in ohranjanje spomina na partizansko bolnico je priložnost, da presežemo delitve, ki nas razdvajajo že več kot 70 let, so ovira našemu duhovnemu in materialnemu razvoju. Ne odrecimo se preteklosti, ohranjamo spomin na tragične dogodke iz preteklosti, prihodnim generacijam v opomin. Bodimo odgovorno kritični do vseh zgodovinskih dogodkov polpretekle zgodovine, ne poveljujmo enih in ne zaničujemo drugih. Odgovorna kritičnost je temelj za sožitje in spravo. Čas je, da si sežemo v roke v dobro naroda, kateremu pripadamo.

Ljubiti, imeti rad, znati odpustiti so besede, katerih dejanja in posledice so kruh, duša in sol našega življenja.

Lenart, junij 2014

mag. Janez Kramberger, dr. vet. med.
župan Občine Lenart

7.1 Opomniki za intervjuje

7.1.1 Opomnik za intervju: Marko Šebart – ovtar

- Kakšno delo opravljate kot ovtar?
- Kaj je ovtarjeva vloga skozi zgodovino?
- Slatina v Slovenskih goricah?
- Rupnikova linija
- Kolesa, električna kolesa v Lenartu, obstaja možnost izposoje?
- Naravne vrednote? – Beli gaber, jezeri Pristava in Radehova, živalstvo?
- Bolnišnica Cafa?
- Imate kakšne predloge za literaturo, druge vire?

7.1.2 Alberto Kocbek

- Kaj mi lahko poveste o zgodovini bolnišnice?
- Kako to, da je bila zgrajena tukaj?
- Je bila vključena v kakšne napade?
- Kaj se je tukaj dogajalo?
- Ime - naj bi imelo svojo zgodbo
- Kako ste vi postali lastniki?
- Kaj se danes dogaja z njo?
- Imate kakšne načrte ali želje za prihodnost?

7.1.3 Robert Šiško

- Kaj veste o pticah na
 - o Jezeru Radehova,
 - o Jezeru Pristava,
- Veste kaj o belem gabru v Lenartu?
- Kaj nasploh o naravi v Lenartu in okolici?

7.1.4 Maksimiljan Šuman

- Kako ste vi povezani z jezerom Radehova?
- Kaj se dogaja na Radehovi?

- Kaj je zanimivega o cerkvi?
- Kaj je zanimivega o jezeru?
- Kaj se lahko dela na jezeru?
- So kakšni načrti za prihodnost?

7.1.5 Stanislav Vedernjak

- Je ribolov dovoljen na jezerih Radehova in Pristava?
- Katere ribe lahko lovimo?
- So kakšne omejitve glede ribolova?
- Kakšni zanimivi ulovi?

8 VIRI IN LITERATURA

Spletni viri in literatura

PLOJ, Izidor, 2012, **Ovtarjeve novice : Ostanke Rupnikove linije v Gočovi** (spletni vir) Dostopno na URL naslovu: https://obcinajurij.si/images/ovtar/2012/Ovtarjeve_novice_7-2012_web.pdf (20. 2. 2021)

Občina Lenart, 2020, **VisitLenart : Jezero Radehova** (spletni vir) Dostopno na URL naslovu: <http://visitlenart.si/index.php/sl/jezero-radehova> (20. 2. 2021)

Gostilna Švarc, 2018, **Gostilna Švarc : Preberite našo zgodbo** (spletni vir) Dostopno na URL naslovu: <http://gostilnasvarc.si/Svarc/index> (20. 2. 2021)

Občina Lenart, 2020, **VisitLenart : Jezero Pristava** (spletni vir) Dostopno na URL naslovu: <http://visitlenart.si/index.php/sl/jezero-pristava> (20. 2. 2021)

Gostilna Šiker, 2020, **Gostilna Šiker** (spletni vir) Dostopno na URL naslovu: <http://www.siker.si/gostilna/> (20. 2. 2021)

Razvojna agencija Slovenske gorice, 2020, **Naravne vrednote** (spletni vir) Dostopno na URL naslovu: <https://www.rasg.si/index.php/sl/naravne-vrednote> (21. 2. 2021)

ŠTR, 2020, **Večer : Pri Mariboru uredil prvi bunker nekdanje Rupnikove linije** (spletni vir) Dostopno na URL naslovu: <https://www.vecer.com/maribor/aktualno/pri-mariboru-uredil-prvi-bunker-za-ogled-10227534> (22. 2. 2021)

Knjižni viri

LUDVIK, Natalija, **Diplomsko delo : Turizem občine Lenart**, 2014, Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, Lenart.

MALHOLTRA, Naresh K., NUNAN, Daniel, BIRKS, David F., **Marketing research : An applied approach : Fifth edition**, 2017, New York, Pearson

Občina Lenart, **ZBORNIK občine Lenart : izdano ob 800-letnici prve pisne omembe Lenarta**, 1996, Lenart v Slovenskih goricah, Občina Lenart

Občina Lenart, **Po osrednjih Slovenskih goricah : Občina Lenart**, 2012, Lenart v Slovenskih goricah, Občina Lenart

SENEKOVIČ, Mojca, **Mineralne vode na območju Lenarta v Slovenskih goricah – Diplomsko delo**, 2011, Univerza v Ljubljani, Naravoslovnotehniška fakulteta, Oddelek za geologijo, Ljubljana.

Viri slik

Slika 1: Srečanje ovtarjev leta 2019 (Osebni arhiv Marka Šebarta)

Slika 2: Notranjost bolnišnice Cafa (lasten vir)

Slika 3: Zemljevid kolesarske poti z oštevilčenimi točkami (spletna stran BikeMap, dostopno na <https://www.bikemap.net/en/r/8224640/#13.92/46.54712/15.79049> , 29. 3. 2021)

Slika 4: Informacijska tabla "Agatina pot" (lasten vir)

Slika 5: Približana fotografija table (lasten vir)

Slika 6: QR koda (lasten vir)

Slika 7: Primer izgleda aplikacije (lasten vir)

Slika 8: Jezero Radehova (VisitLenart, dostopno na <https://www.visitlenart.si/index.php/sl/jezero-radehova> , 2020)

Slika 9: Gostilna Švarc, 2017 (gostilna Švarc, dostopno na <http://gostilnasvarc.si/Svarc/galerija> , 2018)

Slika 10: Kapela svete Marije Pomočnice, 2020 (turistično društvo Radehova, dostopno na <https://www.facebook.com/TDRadehova/photos/pcb.1673084519506891/1673084312840245/> , 2020)

Slika 11: jezero Pristava, 2020 (VisitLenart, dostopno na <http://visitlenart.si/index.php/sl/jezero-pristava> , 2020)

Slika 12: Gostilna Šiker (VisitMaribor, dostopno na <https://www.visitmaribor.si/si/kaj-poceti/vino-in-kulinarika/ponudniki/5430> , 2020)

Slika 13: Hotel Šiker (Booking.com, dostopno na <https://www.booking.com/hotel/si/kaliska-hotel.sl.html> , 2020)

Slika 14: Slatinski vrelec v Lormanju – rumena pika (Atlas okolja Republike Slovenije, dostopno na http://gis.arso.gov.si/atlasokolja/profile.aspx?id=Atlas_Okolja_AXL@Arso , 2020)

Slika 15: Okolica izvira v Lormanju (osebni arhiv Mojce Senekovič)

Slika 16: Primer izvira v Ihovi (lasten vir)

Slika 17: Lokacija bunkerjev v Gočovi – modre oznake (Google zemljevidi, dostopno na <https://www.google.si/maps/@46.5647676,15.8196237,1237m/data=!3m1!1e3> , 29. 3. 2021)

Slika 18: Lokacija bunkerja v Lormanju - rumena oznaka (Google zemljevidi, dostopno na <https://www.google.si/maps/@46.5486403,15.8136585,1237m/data=!3m1!1e3> , 29. 3. 2021)

Slika 19: Manjši bunker v Gočovi (lasten vir)

Slika 20: Večji bunker v Gočovi (lasten vir)

Slika 21: Notranjost tretjega bunkerja (lasten vir)

Slika 22: Vhod v tretji bunker (lasten vir)

Slika 23: Zemljevid kolesarske poti brez bunkerjev v Gočovi (spletna stran BikeMap, dostopno na <https://www.bikemap.net/en/r/8224640/#13.92/46.54712/15.79049> , 29. 3. 2021)

Slika 24: Manjši bunker v Lormanju (lasten vir)

Slika 25: Vhod v bolnišnico Cafa (lasten vir)

Slika 26: Notranjost bolnišnice (lasten vir)

Slika 27: Beli gaber v Lenartu (lasten vir)